ווערטער : ניט צו הייס

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

דאס אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

זון אויפגאנג — 4.21
זון אונטערגאנג — 8.31

די איינציקע צייטונג אין מערב קאנאדע עמאבליירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

Vol. 21, No. 155. Winnipeg, Thur. July 2, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג דאנערשטאג: יז׳ תמוז, תרצ״א

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY JUL 8 1931 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

דר. ווייצמאן רעזיגנירט ענדגילטיק

דערקלערט צום סוף פון רעדע ביים קאנגרעס, אז ער וועט פאזיטיוו מער ניט אננעמען דעם אמט

צייכנט אן פראגראם פאר ווייטערדיקער ציוניסטישער ארבעט — קאלאניזאציע פון 50 טויזנט פאמיליעס, שאפונג פון נאציאנאלער הלואה, גרינדונג פון דעפארטמענט פאר ארא־בישע באציאונגען און פארשטארקונג פון נאציאנאל פנאד און קרן היסוד — באלדיקע צילן

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

באזעל, יולי 1 (איטא). — נאכדעם ווי ער האט אנגעפירט די ציוניסטישע באר־ווענונג פאר 13 יאר צייט, האט דר. ווייצ־מאן היינט פארמאל און ענדגילטיק רע־זיגנירט פון זיין אמט ביי דער צווייטער זיצונג פון׳ם 17טן ציוניסטישן קאנגרעס היינט פרי, דערקלערנדיק, אז ער וועט דעם אמט מער פאזיטיוו ניט אננעמען.

אין א צוויי־און־א־האלב שעה׳דיקער רעדע, האט דר. ווייצמאן אנגעציכנט די שווערקייטן, פאר דעם לעצטן צעברליך יאר און האט באטאנט דעם פאקט, אז כאטש די ציוניסטן קאָם זיך שטארק געענערגערט זינט 1918, פארבלייבן אבער די ציוניסטן ווייטער פעסט אנטשלאסן צו דערגרייכן זייער ציל.

דר. ווייצמאן האט ווייטער אנגעצייכנט דאס פראגראם וואס די ציוניסטן און די אידישע אנגעמטר דארפן זיך שטעלן פאר באלדיקער ארבעט. דאס שליסט איין: די קאלאניזאציע פון אמווייניקסטנס 50 טויזנט פאמיליעס אין ארץ־ישראל; די שאפונג פון א אידישער נאציאנאלער הלואה פאר ארץ־ישראל; די גרינדונג פון א דעפארטמענט פאר אראבישע באציאונגען ביי דער פאלעסטינער עקזעקוטיווע; די אנטווילונג און דערמוטיקונג פון פרייוואטע אונטערנעמונגען אין ארץ־ישראל; די פארשטארקונג פון׳ם נאציאנאל־פאנד און פון דעם קרן־היסוד; די פארחזקונג פון די אידישע רעכט אונטער׳ן מאנדאט; די באפעסטיקונג און אויסשפרייטונג פון די אידישע דערגרייכונגען אין ארץ־ישראל, און די אויפבויונג פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע און דער אידישער אנעמטר אויף א ברייטערן און זיכערן באזיס.

דר. ווייצמאן האט באקומען א גוואלדיקע אוואציע ווען ער איז אויפגעשטאנען רעדן. אבער אין משך פון זיין רעדע איז ער מסך ניט איבערגעריסן געווארן פון׳ם אויבערגעריסן גע־וואר׳ן פון אלערליי צוועקן.

Sheps Agencies

804 מיין סטריט
761 55 און 807 53

קעבינעטס און איז באקסעס

ארקוויפן זייער ביליק

זענלאכעס :: PERSONAL

פארקייפן :: FOR SALE

R. B. ORMISTON

אטאר טוריסטן

אינשורענס

ריל עסטייט

KILSHAW'S

A. MUIR

SIMKIN'S TRANSFER

מישיגאן רעגיסטראציע ביל פאר׳ן געריכט

אנטשיידונג וועגן געזעצלאכקייט פונם ביל דערווארטעט היינט — רעגירונגס פארשטייער פרובירט מאכן דעם איינ־דרוק, אז די קעגנער פונם ביל זיינען באאינפלוסט פון קאמוניסטן

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

דעטראָיט, מיש., יולי 2 (איטא). — א פונ׳ם ביל, האט געפרואווט מאכן דעם היציקע דיסקוסיע איז נעכטן אויסנעבראכן איינדרוק, אז די קעגנער פונ׳ם ביל אר־בעטן דעם פארהער, ווענן דער געזעצלאכ־קייט און קאנסטיטוציאנאליטעט פון דעם מישיגאנער רעגיסטראציע ביל, אינ׳ם פע־דעראלן אפעלאציאנס געריכט.

דער אָרגאנעמענט קען איינפירן דעם גע־זעץ צו רעגיסטריון אלע פרעמדגעבארענע איז געפענט געווארן פונ׳ם פראמינענטן אידישן אדוואקאט, טעאָדאָר לעווין, וועל־כער האט אן א ליינגערער רעדע געזוכט צו דערווייזן, אז דער רעגיסטראציע אקט איז ניט געזעצלאך און ניט קאנסטיטוציאָ־נעל.

פרעד בוטצעל, נאך א פראמינענטער אידישער אדוואקאט און א מיטגליד פון דער "אמעריקען דזשואיש קאמיטע", און אויך דער שטעזענדער ריכטער א״ב־ריין, האבן געשטיצט לעווינס ארגומענטן קעגן דעם ביל.

קיינ קלארדי, נעהילף פונ׳ם אטארני דזשענעראל פון מישיגאן, וועלכער פירט אז די פארטידיקונג פונ׳ם געזעצלאכקייט לט סמנים, צו צייגן צו די פאגראמשטש־קעם אז דאר׳ן וואוינען איז.

שווערע מיליטערישע אפטיילונגען פאט־ראלירן דיא נאסן, און זיי איז דערווייל גע־לונגען ניט צו דערלאזן צו קיין נייע אויס־ברוכן.

ת״ת געשלאסן פאר צוויי חדשים

לויט א באשלוס אנגענומען פון דער ת״ת פארוואלטונג, וועט די ת״ת זיין גע־שלאסן פאר די חדשים יולי און אונגוסט, אזוי אז די קינדער און די לערער ווערן באפרייט פון דער ווארבעיט.

דער באשלוס איז אנגענומען געווארן, ווייל אין די איצטיקע הינצן איז אלצאיינס אומעגלעך אנצוגיין רעגלמעסיק מיט די למודים. אויך איז אנגענומען געווארן אין אנבאטראכט, אז אלע אנדערע שולן זיינען געשלאסן פאר די חדשים.

נאך א דזבאבאריש געביידע פארנומען מספן פייער

געלסאן, ב. ק. יולי 2. — א שריפה האט נעכטן פארטאג פארניכטעט איינע פון די צוויי נעמיינשאפטלאכע הייזער וואס שטעלן צוזאמען דעם דזבאבאריש דערפל אויף "מאונט זיאן" אין בריטיש־אמעריקע.

די מיטגלידער פון דער קריסטלאכער גע־מיינדע פון "אונזערלאל בראדערהוד" צו וועלכע דער דאזיגע באלאנגט, האבן גערע־טעט דיא צווייטע הויז און די דערבייאיקע געביידעס.

בענעט באטראכט לאגע אין וועסט ווי א נאציאנאלן אומגליק אין וועסט פארשלאגן הילף מיטלען

אטאוואַ, יולי 2. — אויסדריקנדיק די מורא, אז קאנאדע שטייט אפשר אין פנים פונ׳ם גרעסטן נאציאנאלן אומגליק וואס דאס לאנד האט ווען דורכגעמאכט, ווי א שטעמפ האט דורך א טעות איבערגעלאזן דעם דאקומענט מיט׳ן באריכט.

—(:.:)—

די סאציאליסטן געווינען 122 מאנדאטן אין שפאנישע וואלן

מאדריד, יולי 1. — דער לעצטער אפי־ציעלער באריכט פון די וואלן וואס זיינען פארגעקומען זונטאג אין שפאניע ווייזט, אז די סאציאליסטישע פארטיי האט גע־וואונען 122 פלעצער פון א סך הכל פון 470 אין דער נאציאנאלער אסעמבלי. דער מיניסטער פון אינערלאכע ענינים האט געזאגט, אז ער גלויבט, אז די סאציאליס־טישע פארטיי וועט האבן מער דעפוטאטן פון וועלכער עס אין אנדער פארטיי, און אז די דאזיקע פארטיי, פאראייניקט מיט דיא רעפובליקאנער און אנדערע פארבינדע־טע פארטייען, וועט האבן א גרויסן איינ־פלוס אויף דער צוקונפטיקער רעגירונג.

—(::)—

רחל־חיה פרידמאן געשטארבן

רחל־חיה פרידמאן, פרוי פון שלום פריד־מאן, א וויניפענער תושב און געווען׳ער איינוואוינער פון סיר׳לקואט, איז דא גע־שטארבן לעצטן אונטן נאך א אפעראציע אין דזשענעראל האספיטאל.

די פארשטארבענע, האט איבערגעלאזן איר מאן אלס 7 קינדער, אין עלטער פון 6 ביז 19 יאר, און איין פארהייראטן טאכ־טער, אין סיר׳לקואט. זי איז געווען די שנור פון מר. אין מרס. ב. פרידמאן, פריס־שארד עוו., וועלכע האבן פארלאזט אין לאנ־דענע חתונה.

מזל טוב

א טאכטער געבארן צו דר. און מרס. קליין, אין קריסטאל, נארט דאקאטא. מרס. קליין (פריער געלי פיטערמאן), איז די טאכטער פון מר. און מרס. פיטערמאן פון ווייניפעג.

פארענדיקן רייזע ארום דער וועלט אין 9 טעג

רוזוועלט פעלד, ל. י. יולי 1. — וויליי פאסט און הערלד נעטי, האבן פארענ־דיקט זייער פלי רייזע ארום דער וועלט 7.47½ (מזרח סטאנדארד צייט) היינט אונט, מאנטריק א רייזע פון 16,000 מייל אין ווייניקער פון 9 טעג, אפשטעלנדיק זיך אויפ׳ן וועג 13 מאל. ארום צוויי טויזנט מענשן האבן געווארט אויף זייער אנקומען און זיי האבן אויפגענומען די פליער מיט א ווילדן נעשריי פון באגייסטערונג.

פאסט, דער פלאט אויף איין אויג, וועל־כער האט די גאנצע צייט פון דער נסיעה געטרייט דעם עראפלאן, האט ביים אנקו־מען אויפ׳ן פלאץ, דריי מאל ארומגעדרייט זיך מיט׳ן עראפלאן ביי ער האט אויסגע־קליבן א פאסיקן פלאץ אפצושטעלן זיך.

נעטי און פאסט האבן געמאכט די רייזע אין 8 טעג, 18 שטונדן און 51 מינוט. זיי זיינען פאקטיש געפלויגן 4 טעג, 10 שעה און 8 מינוט.

באלד ווי זיי זיינען אהער אנגעקומען האבן זיי איבערגעגעבן זייער עראפלאן צו א פאליציי־וואך, און זיי זיינען אוועקגע־פארן אין אן אוטאמאביל צו דער ארמי־ניסטראציע געביידע.

דער עולם האט זיך ניט געקאנט פאר־שטעלן אז די צוויי העלדן פון טאג זיינען אנטלאפן פון דעם כבוד וואס זיי דערווארב־טעט און אלע האבן זיך א לאז געטאן צו דער ארמיניסטראציע געביידע. וואס איז א האלבן מייל פון דעם פלאץ וואו דער עראפ־לאן האט זיך אפגעשטעלט. די פאליציי האט זיך געמוזט אנשטריינגען צו האלטן דעם עולם פון דער וויינטסן פון דער געביי־דע. דער עולם האט זיך ערשט דאמאלסט בארואיקט ווען די צוויי לופט־פעלער אינגאנצן פארלאזט דאס לופט־פעלד.

צווישן די אנגעזעענע פערזאנען וועלכע האבן דערווארט אויפ׳ן ופט פעלד צו באגרי־סן די פליער איז געווען קאפ. טשארלס א. לינדבערג און זיין פרוי, ווייליאם בראק און קלארענס טשעמבערלין, צוויי באקאנ־טע לופטפעליער און אנדערע "לופט־שענען"

מרס. נעטי איז געפלויגן פון דער וועסט צו באגעגענען איר מאן ביים אנקומען, אבער די "ווייניע מאיע" איז אנגעקומען פריער ווי זי האט דערווארטעט אזוי, אז זי האט ניט געקאנט זיין פון די ערשטע צו באגרי־סן איר מאן.

די צוויי פליער האבן אויף זייער נסיעה דורך קאנאדע זיך אפגעשטעלט דינסטאג אין עדמאנטאן, אלטא., פון וואנען זיי האבן פארגעזעצט זייער לופט רייזע צו זיי־ער אנגעצייכנטן פונקט.

—(::)—

אגודת ישראל טיילט זיך אפ פון אלע אידן

ירושלים, יולי 2 (איטא). — אין פרא־טעסט קעגן דער שטעלונג פונ׳ם רעד לאומי בנוגע דער פוטבאל שפיל אום שבת, האבן פארטרעטער פון אגודת ישראל פארלאזן אלע אלגעמיינע אידישע קאמיטעטן אין וועלכע זיי האבן זיך ביז איצט באטייליקט

דר. חיים ווייצמאן, פאר 13 יאר פירער פון ציוניסטישער באוועגונג, האט דער־קלערט אין זיין רעדע ביים קאָנגרעס, אז ער רעזיגנירט ענדגילטיק

אידן אין סאלאניקא אין טויט שרעק פאר נייע אויסברוכן

סאלאניקא, יולי 2 (איטא). — אין שרעק פאר נייע אנטי־אידישע אויסברוכן, האבן די אידן וואס וואוינען דא אין דעם אי־דישן קווארטאל אין איילעניש פארלאזן זייערע היימען און זיינען אנטלאפן, מיט־נעמענדיק אביסל פון זייערע טייערערע חפצים, אין די געביידעס פון דער צענט־ראלער סינאגאגע און די אידישע שול.

אלע אידישע געשעפטן אין שטאט זיי נען געשלאסן.

דער יוסטיץ מיניסטער און דער לופט־מיניסטער זיינען אנגעקומען נעכטן אינ־דערפרי קיין סאלאניקא דורכצופירן אן אויספארשונג און עפנטצושטעלן ווער עס אין פאראנטוואָרטלאך פאר׳ן אויסברוך.

אויזלירטע שיסערייען הערן זיך נאך אין שטאט. א סך אידישע הייזער זיינען נגפונען געווארן באצייכנט מיט ספעציע־

אויסצוג פון דר. ווייצמאנס רעדע

דר. ווייצמאן האט באמערקט, אז דער 17טער קאנגרעס קומט זיך צוזאמען אין א צייט פון גרויסע שווערקייטן, סיי אינער־לאכע און סיי אויסערלאכע. "אין משך פון די לעצטע צוויי יאר האבן מיר נעלעזן פון שווערע אנטוישונגען", האט ער גע־זאגט, "און די ארגאניזאציע איז אונטער־געווארפן געווארן אונטער שווערע אנ־שטרענגונגען, פינאנציעלע, אזוי גוט ווי פאליטישע.

"די לאגע פון די אידן אין אלע טיילן פון דער וועלט איז פארערגערט געווארן, און מיר זיינען שווערער ווי ווער ס׳איז אנדערש באווירקט געווארן פונ׳ם אל־וועלטלאכן עקאנאמישן קריזיס. אונזער ארבעט פאר׳ן ווידעראויפבוי פון ארץ־יש־ראל איז אפגעשוואכט געווארן צו א גע־פערלאכן פונקט, און דער קאנגרעס האט פאר זיך דאס ערנסטע פראבלעם צו באר־שליסן וועלכע וועגן און מיטלען זאלן אנ־נענומען ווערן צו פארהיטן די עקזיסטענ־דיקע סטרוקטור פון דער אידישער נאציא־נאלער היים און צו פארברייטערן איר באר־זיס".

דר. ווייצמאן האט ווייטער מיט באר־ווונדער באטאנונג באמערקט:

"בעת אונזער אדמיניסטראציע האט כסדר, און אן אנדערשמאל אין פנים פון שטארקן דרוק מצד געוויסע פון די לאנדס־מאנשאפטן פון אונזערע אוועגונג, געמאן אלץ וואס מיר האבן נאר געקאנט צו פאר־לייכטערן די אויפגאבע פון דער מאנדאטן מאכט, — איז אבער געווען באמערקבאר, זינט א צייטלעך אדמיניסטראציע האט פארבינן די מילטערישע אין ארץ־ישראל, געוויסע אפאטיע און גלייכגילטיקייט צווי־שען דעם פערסאנאל פון דער רעגירונג, וואס האט צייטנווייז כמעט דערגרייכט צו פיינטשאפט צו דער פאליטיק פון דער נא־ציאנאלער היים".

דר. ווייצמאן האט קריטיקירט די מאנ־דאטן מאכט פאר "איר צוריקגעהאלטנקייט אנצוגעמען, וועלכע ס׳איז אקטיווע שריט צו שטיצן די פאליטיק פון דער אידישער נאציאנאלער היים".

ריידנדיק וועגן דער עקאנאמישער פאל־טיק פון זיין אדמיניסטראציע, האט ער גע־זאגט, אז זי האט דערגרייכט איר ציל צו לייגן פון גוראמענס בארן אין עקאנאמי־שער סטרוקטור וואס איז פעאיק אויסצו־

פאסט מארקעס וועלן קאָנען באנוצט ווערן פאר טשעקס, זאָגט פרעמיער

אטאוואַ, יולי 1. — פרעמיער ר. ב. בע־נעט האט היינט ביינאכט אנאנסירט אין פארלאמענט, אז מען קאן נוצן פאסט מארקעס (סטעמפס) פאר דעם צוויי סענטיקן שטייער אויף טשעקס און מאני אדרעסס.

אין אפאזיציע צו דעם דאזיקן שטייער וואס איז היינט אריין אין קראפט, האט נער רינפרעד, געווען׳ער שטאטס־מיניסטער, דערקלערט, אז איינע פון די שווערסטע אין פארבינדונג מיט דעם צוויי סענט־מעקס אין דאס וואס א ספעציעלער "עקסייז סטעמפ" האט געמוזט נענוצט ווערן, און עס איז אפט ניט לייכט געווען צו באקומען חוץ די שטונדן ווען די בענק זיינען געווען אפן. אויף דעם האט דער פרעמיער מיניסטער געענטפערט, אז עס איז געמאכט געווארן אן ענדערונג אין דער טעמאדע פון צאלן דעם דאזיקן שטיי־ער אין אן מען קאן נוצן אפ׳ן פוסט נוצן אויף טשעקס און מאני אדרעסס.

—(::)—

ארב. רעגירונג מיידעט ווידער אוים קריזיס

לאנדאן, יולי 2. — דער פאליטישער קריזיס וועלכער האט געזאלט אויסברעכן היינט צוליב דעם ליבעראלן אמענדמענט צו סנאודענס לאנד שטייער ביל, נאכדעם ווי די רעגירונג האט כמעט ווי נאכגעגעבן די ליבעראלן.

עס האנדלט זיך וועגן אויסשליסן שפיל־פעלדער פונ׳ם פראיעקטירטן שטייער, וואס די ליבעראלן האבן פארלאנגט. די רעגירונג האט צום סוף באשלאסן אריינצונעמען היינט אליין א פשרה אמענדמענט וועגן דעם, וועלכער, ווי זי האפט, וועט צופרידן שטעלן די ליבעראלן.

פיליפ סנאודען, ווי באקאנט, האט זייער קיין חשק ניט געהאט נאכצוגעבן די ליבע־ראלן, אבער זיינע קאלעגן האבן קאנטיק געהאדעוועט צוליב דעם פאראד . . .

* * *

איף גלויב, אז איינע פון די הויפט אור־זאכן פארוואס דער איד האט ניט אזוי ליב פארמעריי, איז זיין אומגעדולד.

די שטאטיקע פרנסות האבן צעשרויפט זיינע ערגוזן און פארוואנדלט אים אין "עמא פזיזא", א געאיילט פאלק.

מיר זיינען אין דער הינזיכט אפשר טער אמעריקאנער, ווי די אמעריקאנער אליין, וועלכע האבן עס דערפונדן דעם אוטומ־אטישן רעסטאראן, וואו מען קאן "אר־בערכאפ" אויף איין פוס.

אין צו זיין א פארמער, באזונדערס א פיאנערן פארמער, מוז מען האבן הויפט־וואלחר געדולד, אז א בערג געדולד.

מען דארף קאנען ארבעטן מיט אפסן, און האבן דעם אפס געדולד און קאלט־בלוטיקייט, — צו ברענן ערד, זייען און וואדרען וואס וועט דערפון ארויסקומען.

און אויב עס קומט נארנישט ניט ארויס, — אנהויב! ווידער פונדאסניי . . .

* * *

די אירנבריידשער אידן זיינען פאר־הארטעוועט געווארן אינ׳ם פיאנערן לעבן, און די וואס האבן שוין דארט אפגע־וואוינט זייערע 25 יאר, איילן זיך שוין ניט, — זיי ווייסן אז דאס וואס דארף קומען וועט ניט אנטלויפן . . .

"פון איילעניש קומט קיין גוטס ניט ארויס" איז ניט קיין שטאטיקס, נאר א פויעריש ווערטל, — דער פויער קאן גיין צו זיין ציל שלעפנדיק זיך אויף אפסן, אויב ער האט ניט קיין אנדער ברירה.

די גרעסטע דערגרייכונג פון די אידנ־ברידשער אידן איז, וואס זיי האבן איינ־געבראכן זייער אידישע נאטור און קאר־נען אין א צייט פון עראפלאנען פארן אויף אפסן, אויב ס׳איז נויטיק.

פארלאנגט קיין רוסלאנד

ווערט אין געלט שיקנג

ווערט געלעגנהייטן

למאן און נ. זעלטשען

MUTUAL AGENCY

R. B. ORMISTON

AUTO TRANSPORT BUREAU

SIMKIN'S TRANSFER